

HUMAN RIGHTS RIGHT TO HEALTH IN THE SYSTEM.

Musirmonova Adiba

Master's degree of Tashkent state university of Law

Annotation: Health law in the human rights system; Theoretical and legal analysis The formation of a modern system of medical care for the population, the creation of a system of primary health care through the establishment of rural medical centers, urban and rural family clinics, including the development of proposals and recommendations for the provision of high-tech medical care in the field.

Keywords: person, health, state, law, appeals, health insurance medical care, decree, decision, law, privilege, covid-19.

ANNOTASIYA:

Inson huquqlari tizimida sog'liqni saqlash huquq ;nazariy-huquqiy tahlil aholiga tibbiy yordam ko'rsatishning zamonaviy tizimni shakillantrish,qishloq vrachlik punktlari,shahar va qishloq oilaviy polikilinkalarni tashkil etish orqali birlamchi tibbiy-sanitariya yordamini ko'rsatish tizimi yaratish,fuqarolarga ,jumladan,joylarda yuqori texnologiyalarga asoslangan tibbiy yordam ko'rsarish taklif va tavsiyalar ishlab chiqish.

Kalit so'zlar ;inson ,sog'liqni saqlash,davlat,huquq, murojatlar,tibbiy sug'urta tibbiy yordam , farmon,qaror, qonun, imtiyoz, covid-19.

Huquq soxasi vujudga kelganiga qariyev 8000yil bo'lmoqda.Usha davr mobaynida huquq soxasining vujudga kelishga sababchi bo'lgan har bir jarayoni tartibga solish hisoblanadi.Huquq bu- davlat tomonidan belgilangan yoki tasdiqlangan umumiyl majburiy ijtimoiy normalar tizimi hisoblanadi.Huquq soxasi har bir davlatni chegarasini,mustaqilligini,fuqarolarni,armiyasini,yer,qazilma-boyliklari,oila,nikoh,ekologiya,fuqarolar tibbiy ximmatdan foydalanish,tibbbiy

sug'irta xizmmatdan foydalanish,bepul talim olish huquqlarni ,huquq soxasi har bir davlatda himoya qiladi. Sog'lijni saqlash bu- aholi sog'lig'ini muhofaza qilishga yo'naltirilgan ijtimoiy, iqtisodiy va tibbiy tadbirlar tizimi. Sog'lijni saqlash kasalliklarning oldini olish va davolash, sog'lom turmush va mehnat sharoitini yaratish, yuqori mehnat qobiliyatini va uzoq umr ko'rishni ta'minlashga qaratilgan umumiy tadbirlarni ko'zda tutadi sog'lijni saqlash tizimning asosiy vazifasi bemorlarga zamonaviy, ixtisoslashgan hamda mos tarzda yordam ko'rsatishdan iborat.Hozirgi kunda tibbiyot soxasiga juda ko'p o'zgartirishlar kiritilmoqda .Inson sog'liqa bo'lган huquq jinsi yoshi,millati va ijtimoiy mavqiyidan qat'i nazar insoni malum darajadagi ajralmas huquqlardan biri hisoblanadi.Huquq davlat tomonidan taminlagan sog'lijni saqlash huquqni tibbbiy va ijtimoiy yordam olish huquqni sog'lijni saqlash huquqga bo'lган huquqni sog'lom atrof-muhitga bo'lган huquqni sog'lijni saqlash to'g'risisda ma'lumot olish huquqni o'z ichiga oladi.Insoning salomatligi murakkab shaxsiy nomulkiy ne'matdir.Insoning sog'liqa bo'lган huquq iqtisodiy,madaniy,ma'naviy,ijtimoiy huquqlar sarasiga kiradi.Bu soxadagi majburiatlarga masalan yashash huquqni taminlash,qiynoqlarni taqiqlash ,shaxsiy erkinlik va shaxssiy daxilsizlik huquq,shaxsiy va oilaviy hayotni hurmat qilish huquq,uy joyi daxilsizligini taminlash soxasidagi majburiatlarga ta'sir qiladi.Insonlarning sog'liqa bo'lган huquq davlatning ijobiy va salbiy xolatlarga olib keladi.Masalan;salbiy holat davlatning har qanday holatdan voz kechshi.Ijobiy holat hurmat qilish,himoya qilish majburiatlari o'z ichiga oladi.Tibbiy xizmat siIfatini yaxshilash va ko'lamenti kengaytirish maqsadida davolash-pofilaktika muassasalarini jihozlash, xususiy tibbiyot xizmati sohasini yanada rivojlantirish va sohaga xorijiy investitsiyalarni jalb qilish, davlat byudjeti hisobidan qoplanadigan kafolatlangan tibbiy yordam hajmini belgilash, Davlat tibbiyot muassasalarini

moliyalashtirish tizimini takomillashtirish, majburriy tibbiy sug'urta mexanizmlarini joriy etishning huquqiy asoslarini takomillashtirish¹.

O'zbekiston Respublikasining Konstitusyasing 40-moddasida shunday takidlanadi. Har bir inson malakali tibbiy xizmatdan foydalanish huquqiga ega². O'zbekiston Respublikasida inson hayotiga,sog'iliqqa bo'lgan huquq birirnchi o'rinda hisoblanadi.Inson haqiqatdan ham sog'-salomat jismoniy baquvvat bo'lsa baxli yashaydi.Davlat fuqarolarni sog'liqni himoya qilib har doim insonlarga malakali tibbbiy xizmatdan foydalanish imkoniyat yaratib beradi.Mamlakatda inson salomatligini saqlovchi, tiklovchi muassasalarini mala-kali, bilimli mutaxassislar tizimi (kasalxona, poliklinika, sanatoriylar) faoliyat ko'rsatadi. Ular zamonaviy texnik vositalar orqali jihozlangan. Inson salomatligini tiklovchi, saqlovchi muassasalarini ta'minlashni davlat o'z zimmasiga oladi. Har bir fuqaro,shaxs,inson,xomlador ayollar,bollar,chet el fuqarollari tibbiy xizmatdan foydalanish huquqga ega.O'zbekiston Respublikasida 1996-yil 29-avgustda Fuqarolar sog'lig'ni saqlash to'g'irdida qonun qabul qilindi.Har bir davlatda fuqarolar sog'lig'ni saqlash huquq davlat tomonidan taminlanadi,fuqarolarni sog'lom turmush tarizni shakillanitrish,davlat organlari, korxonalar, muassasalar, tashkilotlar, jamoat birlashmalarining fuqarolar sog'lig'ini saqlash sohasidagi faoliyatini huquqiy jihatdan tartibga solish.sog'liqni saqlash sohasida inson huquqlari aholining barcha qatlamlari tibbiy yordamdan bahramand bo'la olishiprofilaktika chora-tadbirlar sog'lig'ini yo'qotgan taqdirda fuqarolarning ijtimoiy himoya qilinishi qonun bilan tartibga solingan. Tibbiyot va tibbiy huquq soxasiga oid bir qancha qonunlar qabul qilindi masalan "Psixiatriya yordami to'g'risida", "Vich (OIV infeksiyasi) infeksiyasiga q

¹O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldag'i PF-4947-con «O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida»gi Farmoni O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plами, 2017 y., 6-con, 70-modda.

² O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi

arshi ku-

rashish to‘g‘risida”gi (2013yilda yangi tahrirda qabul qilindi) “Aholini sil kasalligidan muhofaza qilish to‘g‘risida”gi qonunlar va “Sog’liqni saqlash tizimda olib borilayotgan islohatlarni izchil davom ettirish va tibbiyot xodimlarning salohiyatni oshirish uchun zarur shart-sharoitlar yaratish to‘g‘risida”05.005.2021-yil.”Birlamchi tibbiy-sanitariya yordam muassasalari faoliyatiga mutlaqoyangi mehanizmlarni joriy qilish va sog’liqni saqlash tizimda olib borilayotgan islohatlar samaradorligini yanada oshirish chora tadbirlari to‘g‘risida”12.11.2020-yil farmoni.Farmonda shunday deyiladi.Tibbiyot xodimlarining jamiyatdagi o‘rni va maqomini kuchaytirish, xalqimiz o‘rtasida ularga nisbatan hurmatni oshirish, ushbu kasb egalari uchun munosib mehnat sharoitini yaratish va daromadini ko‘paytirish, shuningdek, ularning ijtimoiy himoyasini kuchaytirish bo‘yicha aniq amaliy choratadbirlarni amalga oshirish,aholi ularning salomatlik va fiziologik holatidan kelib chiqib, tegishli guruhlarga (tayanch, past xavf guruhi, o‘rta xavf guruhi, yuqori xavf guruhi va boshqalar) bo‘linadi,aholi guruh mansubligiga ko‘ra belgilangan muddatlarda tibbiy ko‘riklardan o‘tadi va salomatligi davriy kuzatuvga olinadi,mustaqlil ravishda tibbiyot muassasasiga kela olmaydigan bemorlar doimiy kuzatuvga olinadi hamda uyiga borgan holda ularga tibbiy xizmat ko‘rsatiladi va individual patronaj amalga oshiriladi,profilaktik ko‘riklar o‘rniga hududning o‘ziga xos xususiyatlari va aholining guruhgaga mansubligidan kelib chiqib, muayyan kasalliklar bo‘yicha davriy tibbiy skrining tekshiruvlari o‘tkaziladi,patronaj ko‘riklarini maqbullashtirib, yangilangan maqsadli patronaj tizimi joriy qilinadi,umumiyligi shifokori mutaxassisligi oilaviy shifokor etib qayta nomlanadi, shuningdek, tibbiyot oliy ta’lim muassasalaridagi fan dasturlari oilaviy shifokor tayyorlashga moslashtiriladi,birlamchi tibbiy-sanitariya yordam muassasalarida dori vositalari va tibbiy buyumlarga imtiyozli retseptlar yozib berish bevosita oilaviy shifokor tomonidan amalga oshiriladi,oilaviy shifokorga yordam

beradigan terapiya, pediatriya, akusherlik, patronaj bo‘yicha o‘rta tibbiyot xodimlaridan iborat bo‘lgan “tibbiyot brigadalari” tashkil qilinadi³.

Boshqa qabul qilingan huquqiy hujjat va davlat dasturlari fuqarolarning malakali tibbiy xizmatdan foydalanish huquqlarini ta’minlashning huquqiy asoslaridir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. „Clinical features of patients infected with 2019 novel coronavirus in Wuhan, China“, fevral 2020. — s. 497–506. DOI:10.1016/S0140-6736(20)30183-5. Andoza:Free access
2. ↑ Jump up to:2.0 2.1 2.2 2.3 2.4 „COVID-19 boshqaruvi paneli — Tizim fanlari hamda muhandislik markazi (inglizcha *Center for Systems Science and Engineering, qisqartmasi CSSE*) (Johns Hopkins universiteti)“. ArcGIS. Johns Hopkins universiteti. Qaraldi: 12-aprel 2021-yil.
3. Abdulaziz , R. . (2022). IMPORTANT ASPECTS OF INTELLECTUAL PROPERTY EDUCATION AND LEGAL ADVOCACY. *Confrencea*, 1(1). Retrieved from <https://confrencea.org/index.php/confrenceas/article/view/34>
4. . Jahon sog‘lijni saqlash↑ „Coronavirus disease 2019“ tashkiloti. Qaraldi: 15-mart 2020-yil.
5. ↑ „WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 – 11-mart 2020“. Jahon sog‘lijni saqlash tashkiloti (12 mart). Qaraldi: 12 mart.
6. Abdulaziz Ravshanov, & Muhammadali Shahridinov. (2021). SIGNIFICANT CHANGES IN LEGAL EDUCATION THAT WILL SERVE THE DEVELOPMENT OF THE FIELD. *European Journal of Humanities and Educational Advancements*, 2(11), 153-154. Retrieved from <https://scholarzest.com/index.php/ejhea/article/view/1494>

³ O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 12.11.2020 yildagi PF-6110-son